

اِنْشَاءَ اللّٰهِ تَعَالٰی

این جزء اول از دیوان هدا یا و تحف مستب

دیوان تحف

تصنیف خلف المرحوم العالم الفقیه الرّیانی عَلمُ الهُدٰی الشّافی

ابوالمکارم الحاج آقا سید مرتضی الرضوی الکشمیری النّجفی

اعلا اللّٰه تعالی مقامه فی دار الخلد والمقامه

هو الرضوی
کتابخانه شخصی
تألیف آقا سید مرتضی الرضوی
ابوالمسرتضی والرّضوی

اَصْلُ اللّٰهِ حَاقِبًا لَّنَا

فِي نَفْسِهِ نَسْلُهُ

اسکی شد

نزیل النجف الاشرف جوار الحرم الاطهر عند القبلة

در مطبعه کبلائی الی بکدکریس لاهور طبع کر در سنه ۱۳۵۵
جمہ حقوق محفوظہ کاپی رائٹ

والمصون
ومنه التوفيق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الفرد البارئ الهادئ الحكيم الحكيم الذي علم الانسان ما لم يعلم
وصلى الله على صفوته من عباده وخيرته من خلقه ساد العرب العجم
سيدنا محمد المصطفى وآله اولى الامر الله يبيع الحكيم وتحنن رحم وبارك عليهم
اما بعد حين كويد بنده خفي كثير التفريط والتقصير مجمع المساوى والعيوب
راجى ستر علام الغيوب وطفه الجلى والتخفى محمد الرضوى النجفى عنى
تعالى يمتبه المدعوته سيد محمد الكشيري كه در سفر پنجاب پيش از
تصنيف اين كتاب روزى بعالم خواب علويه مخدرة از دوى الارقا
خوش بمن خبر داد آمدن آقائى را از ملك عجم و ميگفت كه در نزلى
وارو شد و يك بيت را در حياط خانه قدم زده مكره بخواند پس شروع
كر دان مخدرة بخواندن آن بيت و در اثنائى خواندنش در عالم

خواب اشک از دیدن چنان جاری گردید کہ آن مخدرہ رفت بسلام
 نمود و از مصرعہ اولی تجاوز نمود و بنظر ترجم بسوی من میدید و بر
 گفتہ خود گویا پیشانی شد و نظر من بسوی او پیوستہ بود بانظار
 شنیدن مصرع دوم پس چون بیدار شدم قلم بدست گرفته
 تذکرے از رویا می نمودم ہمین مصرعہ بدھنم رسید:
 ”بگذر از یادِ جہان و رُوبسوی کردگار“

بدلِ گفتَم اے کاش آن مخدرہ باقی بیت را نیز خواندہ بودے ناگاہ بخاطر
 قاصر رسید اینکہ سعی کنم شاید خودم بتوانم آنرا تمام نمایم و حال آنکہ
 تا بہ آن دم هیچ نظم بلسانِ فارسی نکرده بودم زیرا کہ از اہل این
 زبان نیستم و نہ بر لغات و محاورات و سے اطلاع دارم باینکہ
 در صنعتِ شعر نیز بے بضاعت ہستم پس آنحال بر زبانم جاری گردید:
 ”مانباشی روزِ محشر و سیاہ و شمر سار“

بعد از آن گاہ گاہ ہے آنچه بیادم میرسد از حدیثِ قدسی یا کلامِ نبوی
 یا خبرے از اخبارِ آلِ بیتِ اطہار علیہم السلام یا از نصائحِ حکماء و
 عرفاے روزگار یا از آنچه بدین فاطر حاضرے گشت آن را نظم

و انشائی نمودم و بارشاد بعض احباب از سکنه پنجاب این
 هدایا و تحفه ارواح و عقول را از سر و رویا عیانت و قصاید
 و قطعات جمع نمودم بلا ترتیب و تبویب زیرا که در فوائد مختلفه
 مطالب غیر مؤلفه میباشد و سعی گردانیدم آنرا به ریگستانان تحفه بیت
 من گویم این بھارستان گلزار است این

بوستان گلستان خود کن در شش سیرین

غرض از این بیان و مقصود بدین تبسیان آنکه گویم بیدت
 بر من ایراد کے مکن در دیدن عیب خطا

مصرف مستم بنقص عیب خود اے باذکا

شاید کسی یک بیت ازین به پسند و بکلمه از آن منتفع گردد

و از برائے این ناچیز در حیات و بعد از ممات از درگاه

حضرت باری جَلَّتْ عَظَمَتُهُ طَلَبِ رَحْمَتِ وَ مَغْفَرَتِ كُنْد

اِنَّهُ اَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ وَ خَيْرُ السَّائِرِيْنَ وَ الْعَافِي عَنِ الْمَذْنِبِيْنَ

پس این مجرء را از آنجمله خستیار نمودم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَنْ

يَا اَللهِ اَنْفَعْ بِهٖ كُلِّ الْعِبَادِ وَبِهٖ اَنْفَعْنِي غَدًا اَيُّوْمَ الْمُنَادِ
سازِ نَفْعِشْ عَامَ بَہرِ مَرْدَمَانِ نَزْدِ مِہرِ مِلَّتِ وَاہِلِ ہرِ زَمَانِ
بِالرَّسُوْلِ الْمُصْطَفٰی وَابْنَتِہٖ وَکِتَابِ اللّٰہِ مَعَ عِشْرَتِہٖ
صَلِّ یَا رَبِّیْ عَلَیْہِمْ مَا هَدٰی مِنْہُمْ هَادٍ وَمَا بَدُرُ بَدَیْ

مُقَدِّمِ رُبَّاعِیْ دَامَہٗ

حمد و شکرِ نعمت از فضلِ تو ہست اے کردگار
وز نعمہا باشدم از فضلِ و جودت بے شمار
حمد و شکرے باز واجب میشود بر حمد و شکر

عاجزِ ہم پس از ادائے شکرِ ت اے پروردگار

فَرْد

بِرَّ رَسُوْلِ اَکْرَمٍ وَبِرَّ عَمْرِتِشْ بِحِیْدٍ وُرْدٍ بِاسْلَامٍ وَرَحْمَتِ پُوسْتِہٖ اَز رُبِّ وُرْدٍ

رُبَّاعِیْ

رہنمائے چن و انس اندر سہ چیز وعظ و افعال و مناجاتِ غزیر
وَرُدُّ عَامَائے ذَرَارِیِّ رَسُوْلٍ ہر فنے یابی اگر داری تمیز

رُبَاعِی

گر بجوید کین (ریگستان) صحرا نجف در پے تحصیل دُرے روشنی آید بکف
در حکم باشد غدا عقیق و روح عاقلان بہر آنہا جمع گشتہ این ہدایا و تحف

فَرْد

ہر کہ نبود و عیش از نفس خویش نبودش سودے ز وعظ دیگرے
دوست تر دارم ز ہر کس آنکسے در خفا عیسم بمن ظاہر کند
بہ زہر احسان و اکرامے دلا پند و وعظے گر کند دانا ترا

رُبَاعِی در مضمون حدیث شریف قدسی

حکم گوئی و وعظ از بہر قائل نبخش سود با فعلِ رذائل
چرا غمے گر نہی بر بام خانہ نیاید روشنی از فے بدخل

رُبَاعِی

گر نشینی از برابے وعظ و دورت مردمان

وعظ نفس خویش کن اول مشو منور و نشان

چونکہ آنہا حسن قول و ظاہرت را بنگرند

عالم سِرّ مطلع بر باطن و قصہ و جنان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وحی نازل گشت بر پیغمبرے وعظ نفست کن پیش از دیگرے
پند اگر گرفت وعظ خلق کن ورنہ شرم از ذات پاک حق کن
رُبَاعِی دَر مَوْعِظَہ واعظ

سخن گر بر آید ز دل اے پدر بیفتد قلب و بود پُر اثر
وگر از زبان مے بر آید ز گوش گھے نگزد و چون ندارد ثمر
فَرْد

در عیوب خویش ہر کس بنگرد چشم بندد از عیوب دیگرے
قَطْع

صمت زینت ہست خاموشی سلامت اے جلس
قدیر حاجت گفتنت باشد زیادہ کہ لگوے
بر نمفتن گر پشیمان آدمی یک بار گشت
بار ہا گشتہ پشیمان بر کلام و گفتگوے

فَرْد
پس پشتِ دلِ عاقل رسانش دلِ احمق بود پشتِ زبانش

رُبَاعِی

آنکه را رغبت بود کم در کلام عارف و اناست و عفتش تمام
خامشی را اگر کس کرد اختیار باشدش بهیت بد لھائے نام

قَطْعہ

در زبان آدمی باشد جمال اختیار خامشی عین کمال
پُر ضرر باشد فضول اندر مقال عقل از آن در معرض نقص و زوال
میرساند دوست را بچ و طلال عاید فکے ہم بے اثم و وبال

فَرْد

ہست پنهان آدمی زیر زبان گفتگو گر کرد گردید آشکار
زخم نیزہ مند مل گردد و لے گہ نگردد مند مل ز حنہ زبان
زبان را تا کہ بتوانی نگہ دار بلا ما بیشتر آید ز گفتار

قَطْعہ در خطاب بانفس خویش

گرفتادی بدام بزبانی زبان را گیر چون گوشت بود کر
ضرر گز نبود از عفت سگ بمان عفت کند تا روز محشر
ضرر باشد ترا اگر خُرم و خوش شوی چون بشوی تصرفت آخر

فرد

تا توانی در کنار از خلق باش تا شوی این هر تمام و و آتش

رُبَاعی

رنیقه نیابی در این روزگار که دانی امینست و پر بهیزگار
بخوابی تو گر راحت قلب جان بکن تا توانی ز مردم فرار

فرد

موقر در جهان خواهی بمانی بکن توقیر مردم تا توانی

مضمون حدیث شریف قدسی

بدستت بود اگر دُرّے گفتند تمام مژمان در آن که ریگے است
ضرر بود ترا چون خود بدانی به تحقیق آنکه در دست تو دُرّے است
و گر ریگے بدستت بود و گفتند جمیع خلق تحقیقا که دُرّے است
چه سودت میرسد با اینکه دانی به تحقیق آنکه در دست تو ریگے است

رُبَاعی

ترا گویند اگر بوجھل سُفیان ضرر بود ترا در دین و ایمان
و گر سلمان و بودرت بگویند خوشتر آید تیرس آنکه ز خسران

لے سخن چمن
لے دشتی بہ
الی السلطان
متم و سعی قوم
واشن - مجمع

فَرْد

از حیا آنکس که پوشد جامه از حلاوت کس نه بیاید عیب او

مَحَمَّات

تو خوش داری که باشی با محبت مشو عکسش برادر در کتابت

فَرْد

چه گونه تکبر کند آن کس ز راه نجاست دوبار آمده

قَطَعَه

چنان قنار با خلق خدا کن چو گشتی دور شتاق تو باشند

ز جان دل بکن حسان و نیکی که گرمردی بحسرت بر توانمند

فَرْد

مذنبی که نزدت آمد وز گناهش عذر خواست

پس قبول از وی نکردی عذر را و مذنب توئی

رُبَاعِی

حذر کردن از دشمنان یک دو بار حذر کردن از دوستان یک هزار

که گر دوست روزی بگذرد و عُدُو ضرر ما ز وی میرسد بی شمار

فَرْد

دشمنی از کوچک آسانش مدان پشتم چشم شیر را خونی کند
 چار شے است اندکے زانھا زیاد دشمنی و آتش و فقر و مرض
 ہر کہ سالم نیست از غش سینہ اش در حذر میباش از خوش گفتنش
 گر بتو بد خوئے گستاخی نمود بہجو کر میباش او ناگفتہ چیز
 مگن با چار کس گاہے رفاقت بخیل و فاجر و کذاب و احمق
 بہر ہر علت دوا ہائے بود جز حاققت نبود از بہر شے دوا

قَطَعَا

ہر کہ باشد ہمنشین عالمے میشود نزد حسن لائق با وقار
 ہمنشین جاہلے چون کس شود میکندار باب عقل از فے فرار

رُبُّ بَاعِی

جستجویت باد زہل صدق و اخوان صفا
 چون نخواہی دید زانھا غش و بہر ان و جفا
 بیش نبود گر ہزاران باشدت یار و محب
 یک عدو بسیار باشد ہمجو یار بے وفا

قَطَع

مُصاحِرِ گِشَوِی بانیِکِ مَرَدِ زِ نِیکِ عایدِتِ گِردِ نِصیبِ
طَبِعتِ چُونِ کُنِ کَسَبِ مُصِابِ چو بادِ بگذرِو بر مُتَن و بِطِیبِ
کُنِ مُنْزِلِ اَز اَهْلِ عَصِیانِ گِردِ بَرِ آنْها لَعَنَتِ

نازِلِ آیدِ هَر کِه با آنْها اسْتِ گِردِ دِشامِلِش
هَمَنْشِینِ اَهْلِ خَیْرِ و طاعَتِ و دِینِ گِرشَوِی
شامِلِ رَحْمَتِ بَگِردِو چُونِ کُنِ دِحقِ نازِلِش

زَباعی

بَگِردِو اَز رِفاقَتِ کِه عداوَتِ مَکُنِ با هَر کَسِ و ناکَسِ رِفاقَتِ
زِ اَشامِیدِنِ و خورِوَنِ بَیادِ و اَغْلَبِ سَقَمِ و اَمراضِ و کَسالَتِ

قَطَع

اِیْنِ اسْتِمِ اَز عُدُو گِردِ بَاشِ دِش عَقْلِ و شَعورِ
تَر سَمِ اَز یَا کِه کِه اِهْ عاَضِشِ گِردِو جَنونِ
چونکِه قَلْبِ عَقْلِ یَکِ هِستِ و هِمِیشِه با صَوابِ
مِی بُوَدِ دِلوانِگِی اَقْسامِ و اَنْواعِ و قَنونِ

مَثَنوی

بدترین تو شهابِ مرصاد اعتدا و ظلم بر خلق و عباد
 بهر ظالم گزیدن لا بُد است روز محشر از پشیمانی بدست
 ظالم و یاورِ سوم راضی بظلم این کسان یکسان دین حکمند جرم
 حذر از ظلم آن کس کن برادر (فرد) که جز الله ندارد بر تو یاور

قَطَع

نصم اگر غالب بظلم و جور شد بر ناتوان
 در گناه سخت شد مغلوب شیطان را نصیر
 در خیالش شاد و خوش گردد بے پیچاره بیک
 اُو نمیداند که ما و ایش بود پیشِ المصیر
 رباعی در مناجات
 بارِ الهامِ ده نجاتم از مُضِلّاتِ فتن
 وز مُصِیبتِ مائِ دین و از بلاها و زحَن
 وز ستمهایِ حُلایق تو مرا محفوظ دار
 تا که ظلم از من نیاید و از کسے ناید بمن

این قطعہ را بجهت یک دوست که ہمیشہ مصروف معاشرت می بود انشاء نمودم

محب منقصت ارباشی بکوشش اندر خلاص خود

که دستت گر شود خالی شوند احباب بیگانه

و گزیناگاه اجل آید کجا باشد ترا فرصت

که در امری کنی تو گفت گوئی یا بله یا نه

فَرْد

تو شه بهر آخرت آماده کن رقتن از دنیاندانی که شود

رُبَاعِی

خواب باشی تا بکے بالین سپرت چشم را بکش که فرصت اینک است

بمقاب عرش قُرب غروب پیچو دیوانه تو میگردی و مست

قَطَاعِی

از کوکب هفت سیاره بود شمس و قمر

مشتتری زهر عطار و سپیچ و مریخ و زحل

نسبت هر روز و هر شب با یکے زینتھا بود

سیریشان باشد بنقص عسرت اے مرد وغل

این قطعه را نظم نمودم و بعنوان یادگار نوشته در راهور منزل نواب محمد علیخان قزو باش گزاشتم

در اینجا منزله کردیم و رستم جهان جای نزول ارتحال است
گمان آدمی در وئے خلود است ولیکن در جهان نندن محال است

رُبَاعی

در حسابست این نفسها ای سپر ختم خواہد گشت روزی بیخبر
جیف باشد روز مائے بگذرد در شمار عمر بے نفع و ثمر

قَطْعہ

امیدت آنکہ باشی حال پیری چنان. نووی در ایام جوانی
نباشد رکنہ و نو جامہ یکسان خیال خام هست این گردانی

رُبَاعی

شد جوانی غیب پیری شدید گردش ایام تیز است شدید
کن منظر آینه گاہے ببین در چہ زووی موعے سرگشته سفید

قَطْعہ

جهان زایل و فانیست آدمی وَکَمْ فِیْہِ تَغْتَرُکُمْ تَغْتَنِی
فَعَجَلْ بِتَحْصِیلِ اَرَادِ اللّٰہُ چو محلت قلیل است یا رفتنی

رُبَاعِی

شود ویران جهان دینِ ایمان بکذب از آن حذر کن ای مسلمان
بصحت و خنده و گریه بود نیز دروغ و درِ شاو کردن ای جان

فَرْد

ممکنست نبود بمالِ خویش مرؤم را رسی
باش خوش رفتار و با اخلاق خوش با هر کس

قَظَع

مرد آن باشد کز و صا و رشود جود و احسانے بدون وعده
نیم مردی تو اگر کردی وفا در تمام آنچه وعده کرده
زن هر آنکس خالی از احسان بُو نیم زن در خلفِ وعده بود

رُبَاعِی

باش مثلِ ارضِ بے خار و خنجر در تواضع زیر پایِ هر کس
بپچو آبِ جاری و بادِ صبا فیض تو بر خلق حق باشد بے

فَرْد

نه دنیا از برای کس باند نه در دنیا کس گردد مُخَنَّد

قَطَاعٌ

اگر آب و نانے بدستت رسد ویک خرقة بہر ستر جسد
 بگنج سر اگنہ مسکنی مکن اغنیاء را نگاہ از حسد
 چو سامان دنیا ہمہ عاریت بعقبہ سؤال و حسابش شود
 تو صبر و قناعت اگر میکنی و از کردگار رضایت بود
 و وایم دلت پر ز خوف و رجا حساب تو در محشر آسان کند
 و لے کن تضرع بدرگاہ او ز حق حقایق نجات دہد

کہ عدلست و قاضی ز حکمش ترس

بمظلوم بے چارہ خود میرسد

بیت مضمون حدیث شریف

در عوض از دانتے گیرند مستبول نماز

در قیامت چار صد حتماً برائے صاحبش

قَطَاعٌ

آنچه خواہی گر نباشد ممکن خواہ چیزے را کہ ممکن باشد
 دین خود در مہد دنیایت مدہ جز پیشانی بعقبہ نایدست

قَطَعَا

در اُمورِ خویش تن فکرے مکن و اگذار آنھا بتقدیر و قضا
 اے بسا امرے بآن عجکین شوی عاقبت در آن سرور بہت رضا
 اے بسا تنگی شود روزے فراخ اے بسا ہم تنگے گرو و قضا
 خالق خلق آنچه خود خواہد کند باش راضی تا بگردی مرتضیٰ
 غرقِ حُسنش ہمیشہ بودہ کن قیاسِ نیدہ را بر ما مضیٰ

قَرَد

ہم و ستم آدمی در این جہان نصف پیری باشدش اے عاقلان

قَطَعَا

حُبِّ این نیاے دُونِ بہر سہ چیز راحت و عِزتِ غنا اے باتمیز
 آنکہ قانع گشت گردیدہ غنی آنکہ زاید گشت گردیدہ عزیز
 آنکہ سَخیش اندکے بہر معاش راحتے بگرفت حال شد سہ چیز

زُبَاعِی

آنکہ از افعالِ بد بگوید مُجَلِّ حالِ پیری ستم نگر و دُشمن مُتَقَبِّل
 وز حُسنِ دُخوئے نمیدارد بدل لیس خیرِ فیہ ذاعبد نذل

النداء الحسنی
 المستحسن فی
 جمیع احوال
 المصلح الخیر

قَطَاعَ

گرا حسان و نیکی کنی با کسے امیرش بگردی تو در این جهان
تعفُّت ز ہر کس کہ خواہی بکن نظیرش بمانی بعلیائے شان
ترا حاجت از پیشش شخصے شود اسیرش شوی باختیارت بدان

فَرْد

آنکہ جاہ و مال دار و خلق سُویش مائل اند
آنکہ مانے نبودش سُویش کسے را نیست میل

رُبَاعِی

ہر کہ زیر پای نفسش را نہاد خلق را با شد بسُویش انقیاد
و را سیرِ نفس گرد و آدمی ہیچ کس بر دے نہ دارد اعتماد

فَرْد

ہر کہ باشد نیک نیت دل رزق و پستہ افزون ^{میشود}

رُبَاعِی

خوشا بحال آن کسے کہ جز خدا دست سے
ندانند اندرین جہان آسودہ دل باشد بے

قَطَاعَہ

شخص را اگر بودہ باشد یا در این بے عدد
 آن ہمہ بیکارہ گر نبود ز حق او را مدد
 تو بدین مخلوق بیچارہ دلت را بستہ
 وز خدائے خالق فتاد و جدائی بیخرد
 گر کہ خواہی نعمت افزون بر تو بیاشد مدد
 قدر میدانش بتوقیر لحاظ و احترام
 پارہٴ نان و چو خُمرانے کہ بینی بر زمین
 زود بردار و بکن پاک و بخور اے نیک کام
 با آدب نرشین بر خوان و منہ پایت بر آن
 بین خور و نرسد میباید چو پس کم کن کلام
 آنچه از سفرہ بیفتد غیر در صحرا بخور
 مھر خُور العین باشد با شفاے ہر مقام
 ظرف و انگشتان بلیس و پس در آخر سجدہ کن
 و شش را پیش و پس باید بشوئی با لستہام

رُبَاعِي

طاعتِ حقِ شکر باشد بهر نعمتِ الهی او
 پیچو عصیانِش سبب از بهر نعمتِ الهی او
 گر که میخوای در آن عالم بگردی سُرخ رُو
 رحمِ بادست تا بگردی زهلی رحمتِ الهی او
 قَطْعَ

بچون ایزد رزق را بر تو افزون کرد
 عطا کن جنس را زان تا که باقیست
 بدادن کم نگردد گر خدا داد
 مکن تو بجنس که در آنچه فانیست
 فَرْدَ

آنکه را باشیقین اندر عرض بے سؤال کس بدو راهِ حق
 رُبَاعِي

يَا بَنِيَّ اَتَمَلُ مِنْ اللّٰهِ اِنْ خَلَفَ اِنْفَقَ الْمَالُ وَفَقْرٌ لَا تَخَفُ
 خشک میگردد زمینِ حوضِ آب لیک ارضِ آب جاری لَا تَخَفُ

رَبَاعِيَّات بِيَك مَضْمُون

بندگانے را خدا مختص نمود از حنانِ لطفِ جودش آن دود
 بہر نفعِ مردمان ہر دوستان نعمتِ خود را بر آنھا او فرود
 میگذارد و نزد آنھا آن نہ خصم مدتی کہ بذل کرد و کرم
 گرازاںھا دید در آن بجل و شج منعِ نعمت کرد از آنھا ہرقم
 پس کند تحویلِ نزد دیگران آن نعم را حق ہمیشہ ہم چنان
 از یکے گیرد بدیگر میدہد این سبب باشد میانِ مردمان
 کہ امیر میشود روزے فقیر کہ فقیر میشود روزے امیر
 کہ حقیر میشود روزے جلیل کہ جلیل میشود روزے حقیر
 تا قوی را رقت آید بر ضعیف یا کہ تا ظاہر شود قدر شریف
 واقف از حالاتِ مخلوقاتش خیر و شر را خود بداند آن لطیف

لے کے
 میخورد
 لے دے

فرد

ہر کسے دارد بمالش دو شریک حادثِ ایام و دیگر وارث است
 آنچہ جمع از مال کردی فوقِ قوت بہر دیگر ما ذخیرہ کردہ
 قرابت لازمش باشد مودت مودت نبودش لازم قرابت

مَثَنَوِی

دوستانِ شخص سہ باشند و بس پہچو میدانِ دشمنان اے بوالہوس
 یک رفیق است رفیقِ آن رفیق دشمن دشمنِ رفاقتِ حقیق
 دشمنیت یک دشمنِ احباب دو سومی باشد رفیقِ ہر عدو

فَرْد

رفیق و یارِ ایامِ فراخی بے ہست تنگی میشود کم

رُبَاعِی

گر جز حیاتِ دستِ بس نباشد ز خلق کس
 رزقِ حلالے بدهد زندہ کند نفس و نفس

فَرْد

از فراقِ رحمتِ اے دوست دلم پرخونست

چون کنم یادے ز خوبے خوش تو گریم خون

رُبَاعِی

نیابی بمر دم و لے صاف پاک چون ایجادِ انسان ز آبست و خاک
 ولاقتِ ہماگشتہ قلبِ خراب نگر دو درست ارشود چاک چاک

مَشْکُوفِ

آدمی نہ چیز پسند در جہان طفل و کھل مرد و زن پیر چون
اجتماع و فرقت و صحت و سقم عسر و یسر شادی و احزان و ہم

فَرْدِ

و نعمت نداند کسے قدر آن یکے صحت جسم و دوّم امان
آنکہ خوش ار و دیرین دنیا بقا صابر و شاکر بود بر ہر بلا

رُبَاعِی

مال فانی را بودستی چو مستی شراب
منصب دنیا بے دُون چون باشد و عہد شباب
پس تحفظ بایست پیوستہ بر کردار خویش

شاید آنکہ عفتل و ایمانت نگر دو زان خراب
چہیست دنیا چھو سایہ در گذشت یا کہ مہمانے کہ یک شب باند و رفت
یا کہ خوابے را بیند آدمی یا کہ بر قے ظاہر اند رافق گشت
بر قبور آنکس گذر گاہش فتد زان ندائے غافل از بہر شس سہ
گر بدانی آنچه مادانستہ ایم گوشت از جہنم غم زایل شود

این قصیدہ را انشاء نموده جہت نصیحت یکے از دوستان صاحبان
 تو عقل و ہوش اگر داری تاثل کن دے ہنگر
 چہ باید بھر تحصیلِ رصائے خالق اکبر
 مسلمان گر تو میباشی جواب از ہر ہر امر
 ہمایا کن چونہ را از تو مے پرسند در محشر
 بخواب غفلتے تاکے ہمائی پس چہ خواہد شد
 نیمم جز کہ فردایت ازین روزت شود بدتر
 ز حکم حضرت حق و رسولش دور گردیدی
 چہ عذرے باشدت فردا چہ خاکے میکنی بر سر
 عیال و نسل و ہمانت بگیرند از گریہانت
 چرا مارا گرفتار گنہ کردی تو شوم اختر
 خیالت مے رسد در یک گنہ آلودہ میباشی
 حقیقت را از سنجی گر گناہانت ز صد برتر
 بجایت ہر کہ میاید گنہگار است اگر داند
 و گر چیزے خورد باشد چو خون آئل پیغمبر

ہمیشہ تو گنہ گاری نماز و روزہ کے داری
 گر از دست رسد خیرے بود شور و بلا و شمر
 ندانی ہر کہ آزارے رساند بر مسلمانے
 چنین باشد کہ در قلب امام خود زدہ خنجر
 اُمیدت از چہ افحالی شفاعت از رسول اللہ
 و از زہراءؑ مرضیہ و از مولای تو حیدر
 ہمین خوش حال و خورسندی بفحش و مسخرہ کردن
 ندیدی در جہانت زین خصال بد و گر بہتر
 نگویم در جہان جز تو نگشتہ گمرہ و یاغی
 نظیرت ظالمان باشد برابر بیش ہم کمتر
 ہزاران چیف مؤمن در شمار فاسقان گردد
 و ملعون خداوند و رسول اکرم و اطہر
 ہر آنچه دامت پندے زول و از خونمیباشد
 یقینت گرنے آید پیرس از عالم اخیر
 گمانم در جہان بودہ ز قومت ہر کہ میباشد

فداے آلِ پیغمبر کند زنده و جان و سر
 بندستم کسے چون تو در آنھامے شود پیدا
 کہ ناحق مے خورد ظلماً حقوقِ آلِ آن سرور
 تمامِ حجتِ اردانی اداے حقِ ایسانی
 ز صدقِ حببتو کردم بحالِ خود دے بنگر

قَطَعُ

اگر خواھی خلاصی اے مسلمان	بیابی در جہانت از گناہان
نظر یافتہ بالائے سرت کن	بیاد آور بزرگی رازِ یزدان
زمین از زیر پایت بنگر و یاد	بکن از قبرگانِ سجن است زندان
بگر از رشتت کن یادِ جنت	جزا میباش از بہرِ طبعان
نگاہ از سمتِ چپ کن یادِ دوزخ	سزا باشد برائے اہلِ عصیان
جلو بگر صراطِ آور بیادت	کمن گاہِ حسدِ حق و دیتان
بہ پشتِ سر نظر کن یادِ او	ننگِ آقا بر لبِ روحِ ہر انسان

بدین مضمونِ حقِ آید ہر او

بود و عطا از برائے ہر مسلمان

رُبَاعِی دَر مَضْمُونِ حَدِیثِ قَدَسِی

اے کہ دست از وصلِ مابِزِشتی وز جفا ہے بدلِ نگذاشتی
دور بنمودیم شیطان بہر تو حال با ما قہر و براوِ آشتی

رُبَاعِیَّات

باین رفتار کے خواہی رسیدن بپاے لنگِ نتوانی و دیدن
کجا ممکن شود بے قابلیت بکوے دوست با کوری پرین
گر کہ خود را ہیچ دانی اے پسر شاید جائے رسی بے در و سر
ور کہ خود را چیسر دانی پس بیا یک قدم نتوان نہی از جا بیا
اگر از راحتِ رُوحِ گذشتی و در حُبِ حبیبیتِ جو گشتی
بغیر از راہِ حق را ہے ز رفتی خوشا حالت کہ حقانیکِ بختی
گر صفاے باطن و فعلِ جمیل طالبی با حُسنِ نیتِ اے خلیل
سعی بادت در غذا ہے حلال چونکہ در صلاحِ دل باشد خلیل

قَطَاع

نفسِ امارہ ہر آن شخصے کہ گشت عقل و قلبِ خویشِ تن را زندہ کرد
بندہ گر گشتا ند رُوشِ رازِ خلق حقِ تعالیٰ اُروے سُوے بندہ کرد

رُبَاعِی

بشَبِ بیداری و محنت کشیدن بهر سُورفتن و برپا دویدن
 نہ در فضلِ پدرباشانِ قوی بفضل و مرتبت باشد سیدین
 نیست رفتن در خیالتِ آئینہ زین سراے گمنہ و دارِ خراب
 ورنہ آسودہ نبودِ لحظہ وز غمِ عقبہ نمیکردی تو خواب

قطرہ

ہر کہ را بے نی شکایت زین جہان
 می کند پس کیست آسودہ در آن
 نیست آسودہ سواے آن کسے
 کو طلاقش کردہ از قلبِ لسان
 آنکہ قانع گشتہ در قوت و کفن
 زان بگرد و دایم آسودہ جان

رُبَاعِی

وقتِ شمشیر است اے لختِ جگر ہست این قولِ حکیمِ معتبر
 گر بکایے با ثمرِ قطعش کنی ورنہ مے بُرد ترا اے بیخبر

رُبَاعِی

مکن کارے کزانِ گردِ پشیمان نیاید از ندَمِ جُزْ نقص و خسران
بفکر و مشورتِ کارت از اول بود زارِ بابِ عقل و دینِ ایمان

بیت

عادتِ فکر و تأملِ بایستِ پیش از عمل
کز پشیمانی شوی این ہمیشہ وز زل

قَطَاعَہ

باتائی باش اے دل چون گنی تو قصدِ کار
گر بخواہی راحت و پیوستہ باشی در قرار
بہر ضیف آور طعمِ ام و دین را میکن ادا
نصفِ شب گزشتہ میسر تو مکن روزِ انتظار
بکر را تزویج و میست بہر تجھیزش شتاب
نیست در تجبیلِ خیرے بیچِ جُزد این چہار

فَرْد

ہر کہ از خویش را پنهان کند اختیارِ کار در دستش بود

قَطَاعٌ

از خدایق گر کسے بایوس شد و ز سوا بے حق نمیدارد رجا
چون بداند صدق قلبش خالقش استجابت مے کند زو هر دُعا

فَرْدٌ

هر که مے خواهد دُعایش را کند حق مُستجاب
پاک گرداند دل خویش و شود پیر همیزگار

مثنوی فی اَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى الْحُسْنَى

در حدیث آمد حُند را نام یک کم صد بود
گر شمار دِ مومن آنهارا بجنّت مے رود

هر که در آنهارا خدا را خواند گرد دستجاب

زود عاؤ حاصلش باشد بے اُجر و ثواب

هر یکے ز اسماء مے دارد خواصّه با اثر

بشر و طش گر بخوانی عایدت گردد ثمر

اللَّهُ وَقُدُّوسٌ وَسَرَبٌ وَرَحْمَنٌ وَرَحِيمٌ

خَالِقٌ وَجَبَّارٌ وَبَارِئٌ مَالِكُ الْمَلِكِ وَقَدِيمٌ

اسماءِ مبارکہ حُسنِ

ہم غنی و مُغنی و حَقِّ و شَہید و ہم و کِیل
 ہم بچید و مَاجِد و حَیُّ است و قِیُّوم و جَلیل
 و الی و مَولی و لَی و مُخَصِّی و مُبَدِّی مُعِید
 سَیِّد و عَدَل و جَوَاد و هَادِی و بَاقِی رَشید
 اَوَّل و آخِر ظَاہِر و بَاطِن رَقِیب است مُجِیب
 مُؤْمِن و مَنَّان و وَاسِع کَا شَعْبُ الضُّر و قَرِیب
 ذُو المَحَارِج جَامِع و مَانِعُ عَفْو است و عَفُو
 رَائی و دَیَّان و اَعْلٰی کَا فی و شَافِی شَکُوم
 صَادِق و طَاہِر غِیَاث و فَرْد و ثَر است اَحَد
 فَالِق و سُبُّوح و قَاضِی فَاطِر و صَانِع صَمَد
 قَابِض و بَاسِط حَفِیْظ و ذَا رِی و نَاصِر خَفِی
 اَکْرَم و وَهَّاب و ذُو الطَّوْلِ و ذُو دُ است و وَفِی
 اَوْ مُقَدِّم اَوْ مُؤَخِّر اَوْ قَوِی است و مَتِین
 اَوْ قَدِیر و قَادِر و تَوَّاب و خَیْرُ التَّاصِرِین

اسماء مبارکہ حُسنِ

قاهر و قہار و عَلام و مُحِیط و ہم خَیَر

بَاعِث و وارِث عَزِیز است و عَلِیُّ است کَبِیر

وَاحِد و رَزَّاق و رَازِقِ ہست و فَتَّاح و عَلِیم

صَار و نَافِع مُقْتَدِر، مُقْسِط حَکَم وَاِحد عَظِیم

او مُہِیْمِن او سَلام و او مُصَوِّر او بَدِیع

خَافِض و رَافِع صَبُور است بَصِیر است سَمِیع

مُنْتَقِم غَفَّار و نُور و آن مَلِک مُحِیی مُہِیت

او مُجِز است و مُذِل است و حَسِیب است و مُقِیت

ذُو الجَلالِ نِیز وَاِلا کَرَامِیک ہست آن کَرِیم

ہم لَطِیف است و حَلِیم و ہم مُبِین است آن حَکِیم

او رُؤُوف است لیک مے باشد عِقَابِ او شَدِید

مُتَعَالی مُتَکَبِّر ہست و ہموارہ حَمِید

چونکہ در تعدادِ اسما اختلافی چند گشت

با تفاوت جمع کردہ یک صد و سی شد و ہشت

رُبَاعِيَّاتِ دَرِ مُنَاجَاةٍ بِاقاضِ الحَاجَاتِ

سینہ و دل تنگ گشتہ از فراقِ دوستان

کے شو و چشمِ منور اے خدا در دیدِ شان

بارِ الهامِ شکلا تم را خودت آسان کن

وز کرم زودے مرا نزدِ عزیزِ انم رسان

بارِ الهامِ تا بکے و غنیمِ بمانم خستہ جان

بے قرار و تنگ دل در حیرتِ فکرِ جھان

دستگیرم باش و اصلاحِ امورم خود بکن

یا ورے جز تو ندارم ہیچکس اے مہربان

اے قدیر اے مسببِ الاسباب آنکہ خواہی دہی بغیرِ حساب

بر من از فضلِ خود درے بکشائے اَنْتَ رَبِّیْ مُفْتِحُ الْاَبْوَابِ

قَطَعُ

دلا مخوان در کارِ خویش بہجزِ خداے از کم و بیش

مگر درودِ آلِ بیتِ بہر دُعائے پس و پیش

تو نامِ غیرِ اگر بری بدل بود چو تیغ و نیش

این سُبَاعِی متضمن دو حدیث از اہل بیت علیہم السلام است

حضرت باری دہندہ پس دوم مُعْطٰی بدان

نیز مے باید کہ بشمارِی سُوم سَاعِی بدان

شکرِ مُشْعِم را بیاید کرد بر ہر نصبتے

شکرِ مخلوق از نکرِوی پس نکرِوی شکرِ آن

قَطَاعَ

جمع اے بیچارہ کردی از گنہ ہر گونہ

جمع از صنفِ حبیبیل و عفوکن ہر گوناگون

از گناہانت ز خالق عفو مے داری اُمید

در گذر از خلق و کینہ از دلت میکن برون

سبب انشاء نمودن این رُبَاعِی این بود کہ حقیر در مقام صلح

بین دو کس درآمد چون بمنزل دیگرے رفتم کہ ادعائے شرافتِ بزرگی خواندگی

میدارد اجابت نمود و رعایتِ حرمتِ حضرت سُولِ اَکْبَرِ (علیہ السلام) نمود

آمدم بادلِ خوش منزل تو واپس آزرده شدم از دل تو

رَبِّیْنہ گرتادم آخِر نہی وائے بر تو وائے بر مُؤْمِلِ تو

قَطَاعَ

آنکه خواهد معرفت در دین حق حاصل کند
 با کمال عقل و ایمان نور دل بهم باشدش
 همنشین اهل علم و زهد و تقویٰ میشود
 تا که ز آنها بهره از رشد و هدایت آیدش
 توشه و زادے بر اے آخرت آماده باد
 آدمی از وقت مُردن اطّلاع نایش
 از ربا و مالِ آیتام و حقوقِ بندگان
 هر که خوف از حق بدل دارد تجنب بایش
 گر لحاظ دین و ترّان و پیغمبر کس نکرد
 حشر و نشرش در قیامت پیود با جاحدش
 قاری ترّانِ عاقل چون بیاید روبرو حشر
 پیش حقّ با شرفِ شفیعش آن کتاب و شاهدش
 حرمتِ دینِ حُدا و حرمتِ آلِ رسول
 هر که میسازد بود حیدر بجنّت قایدش

قَطَعَتْهُ فِي نَصِيحَةٍ أَخْرَجَ الْخَلْقَ إِلَى النَّصِيحَةِ

ترا ہر گونہ عاداتِ ہر رنگ میسر کے شود بانفس خود جنگ
 بناش بپیشگی و زشت کردار طمع داری صفا قلب پر رنگ
 بگفتارِ دروغ و دعویٰ عشق نگر دی زہلِ حق با این ہمہ تنگ
 مؤثر چون شود آیاتِ قرآن بقلبِ مردہ و تارِ کج چون سنگ
 تو گر با عقل میباشی مکن خواب نداری توشہ و وقت بود تنگ
 قوایت رفت و ایامِ جوانی گذشت دستِ پاهم چون شل لنگ

ہوایِ نفس ہر رنگست و ہر سمت

خلافت شد و یک سمت و یک رنگ

گرنے مانی گرسنہ یک شبے کے بدانی حالِ مسکین و فقیر
 گرنے نگر دی جس نے در جہان کے تو دانی حالِ مجوس و اسیر
 گرنے چشت درو آید ساحتے کے ولت سوز و باحوالِ ضعیف
 گرنے بفتی در مصیبت یک دے کے شتابی بہرے یار و نصیر

گر بتوانا نے استہزا امکو

کے گنی تو قیصرِ نادار و حقیر

رُبَاعِی

اے برادرِ بشک دلہا شدِ سیاه

گشت گلزار و چمن خار و گیاه

بین چگونہ اندرین عصف و زمان

عدل و انصاف و مروت شد تباہ

مثنوی

روز مائیکہ کند حق انتقام

از ستمگارانِ خلقش خاص و عام

در ظهورِ حضرتِ محمدی الأنام

دو می رجعت سوم روزِ قیام

رُبَاعِی در وصفِ پوستِ ختِ تو

کاغذے گز بسگری بینی عیان

بر وجودِ صانعش چندین نشان

بیچ نقشے نیست در آن جز اِلَف

بہر عدل و وحدتش کافی بیان

قَطَعَتْ نَفْسٌ

نے دانی کیا نہ آن چھار یار
 کہ زہل رحمت و جنت نہ از نادر
 بدین مَصْطَفٰی بودند و کردند
 وصیت را عمل در آل اطہار
 بروزے کہ تمام خلق گشتند
 ز دین باقی حسین بودند انصار
 توحی را طالب ار باشی بیا پیش
 ترا گویم ابو ذرؓ است و عمارؓ
 و تاج و سرور اصحاب سلمانؓ
 و مقداد بن کندیؓ بس ہمین چار
 علیؓ حیدرؓ کرار لاریب
 بنص ذکر باشد نفس مختار
 شمارش ظلم ہے باشد در اصحاب
 چہ شد بینم شماری چار می یار

رَوَى اللَّهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى عَلَيْهِ الْإِلَهَ وَسَلَّمَ

حُسَيْنٌ مَعِي وَأَنَا مِثْلُ حُسَيْنٍ قَطْعًا

بفرموده علت نشئین حسین از من است منم از حسین

بناکرده دین بکرب و بلاست چونبنا دشت از و بیدر حسین

مصابب بود مصلطفی را چنان که بر سبط و بر عزت مصلطفین

رباعی مضمون حیدر که علامه مجلسی در جلاء العیون نقل کرده

در حدیث آمد شیب در کربلا گفت منم

گشته زاری و گریه با عشم و کرب الهم

گشته خواهی هم گشت و برحق لازم از لطف و کرم

ز اثر من شاد و بر گرد و بود و نارغ ز غم

رباعی در توسل بسبط سید کونین حضرت ابوعبدالله الحسین علیه السلام

بس که دیدی دشمنان از تشنگی در اضطراب

در بیابان از نوازش سیرشان کردی ز آب

پس چه خواهی کرد مولا اگر بینی دوستان

تشنه و مدحوش و ترسانند در روز حساب

رُبَاعِی دَر فَضْلِ وَ شَرَفِ نَبِیِّ الشَّرَفِ

ہر آنکس کہ او را خدا آفریدہ نجیب و صغی و نفی و سعید

پس از مرگ رُوحش بواو پی ^{قط} قرارش بود تا بیوم الوعید

حق کہ مے باشد میانِ مردمان دایم یکے

آن حدیثِ معتبر کا ترا روایت از نبی

باتبصر تو مگر نا دیدہ و نشنیدہ

کہ علی با حق ہمیشہ حق ہمیشہ با علی

رُبَاعِی دَر فَضْلِ مَوَدَّةِ ذَوِ الْقُرْبٰی عَلَیْہِمُ السَّلَامُ

زندہ گر باشی تمام زورگا در عبادتِ حق بیل و نہار

گر نباشی دوستِ آلِ رسول بیچ ناید آن عبادتِ صاحبکار

مثنوی دَر تَمَسُّکِ وَ تَوَسُّلِ بِآلِ بَیْتِ سَیِّدِ رَسُلِ اللہِ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

شفیع ہم بد ز گاہ پر و دگار بدین و بدنیاس و دار قرار

سہی خداوند بعد از رسول و زہراء و دو سبط و نہ از بتول

مُتَقَرَّبِ نَباشد کسے غیر شان ز مردانِ عالم چنان از زنان

ہر آن نیک بہتر مردم تمام قبول اگر کندش کینہ و غلام

قصیدہ ایست چارودہ بیت در بیانِ محالِ مراقبہ و مشاہدہ مقدسہ حضرت
چهارودہ معصوم علیہم الصلوٰۃ والسلام بکلمتِ تسکیمِ اطفالِ مؤمنینِ شام و نوم
بر وفقِ بحرِ سیتے از کتابِ نصایبِ الصبیانِ آنرا پس از بیتِ سوّم کرده ام

بِسْمِ اللّٰهِ مُحَمَّدٌ رَحْمَةُ اللّٰهِ ذِي الْبَيْنِ

پس درودِ ختمِ رسل و عترتِ آن مؤمن

بایدت دانی و شبِ پورِ پاکِ ساداتِ اَنام

آن چهارودہ کہ واجبِ حُشّانِ بر مردون

اهلِ بیتِ رحمتِ اللہ علیہ کون و وجود

جملہ در یک بیت آمد نامِ هاشان چون چمن

مُصْطَفٰی و سَیِّدُ مُحَمَّدٌ مُّرْتَضٰی و سَیِّدُ عَلٰی

جَعْفَرٌ و مُوسٰی و زَکَرِیَّا و حَسَنٌ و حُسَیْنٌ

سرورِ عالمِ ابُو القاسمِ مدینہ مُرَقَدَش

چون بتولِ فاطمہ هم مجتبیٰ آن مُتَّخَن

قَرَزِیْنُ الْعَبْدِیْنِ و بَاسِشِرٌ و صَادِقُ چنان

یک یک جا در بقیعِ این چار اے فرزندِ من

مشهد شاه ولایت نفیس پینمبر نجف
 کربلا باشد مزار آن حسین ذی المحن
 قبر موسی کاظم و قبر جوادش یک قرار
 در بلاد کاظمین تماش بهین است این من
 مرقده شاه خراسان قبله هفتیم بطوس
 مثل موسی و تقی گشته رضا دور از وطن
 سرمن را مشهد دای نفی و عسکری
 هر دو مرتد یک حرم باشد تو بشناس این سخن
 غیبت مهدی بود سرداب نزد این حرم
 ذکر آن حضرت چو آید باید آنگه پا شدن
 استاده گر بوی بگذار دستت بر سرت
 بهر تعظیمش، همیشه باش در بر و عین
 افضل اعمال شیعه انتظار آنجناب
 گن دعا بهر ظهور و حفظ دینت از فتن
 دان مدینه در حجاز است خراسان دریم

ما بقی آن چار شمس در عراق ای جان من
غرق هم گشتم بسال نظم از بحر نجف در گذر باش از محمد بالرضا یاد امان

خاندان بیت در خطاب بانفس خویش مِمَّا

بکن تر و تیج دین حق بکردار چه سود ارفع باشد غیر گفتار

وَمَنْ مُنْشَأَتِي عَفَى اللَّهُ تَعَالَى عَنْ سَيِّئَاتِي

اے کہ با ایمان و دین و معرفت فضل و کمال

دُرِ پے حق ایستین و قُورِ قُربِ ذی الجلال

گر ز ہولِ مرگ و قبر و شر و نشت خائفی

آ خر شبھا بخیز و حُلوتے گیر و بنال

تا بگردی ایمن و پُر نور ہم گردد و لت

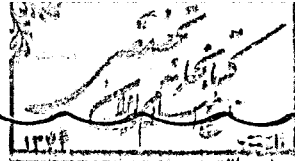
وَرَجَنَابِ تَدَسِ بِنِي لَطْفَمَايَ بے زوال

رُبَاعِي فِي الْاَعْتِرَافِ بِالْكَفَّيْزِ وَطَلَبِ الْعَفْوِ مِنَ اللَّطِيفِ الْخَيْرِ

يَا عَظِيمُ الْمَنِّ ذَا الطَّوْلِ الْحَمِيدِ بے وفا بے شرم چون من کس نید

اِنْقَضَى عُمْرِي بِمَا لَا تَرْتَضِيهِ حال جز عفو ت نمیدارم اُمید

انتهی الحزن الاول من ديوان الهدايا والشعر المسمي ريكستان نجف لله الحمد

و از مصنفات صاحب این دیوان ریگستان شنوی مستی به آب دانه

که از آنجمله این ابیات پُرمهرات است

فِي الْحَثِّ عَلَى الْقَنَاعَةِ مِنَ الرِّزْقِ فِي الْحِلِّ وَاجْتِنَابِ الْيَحْصِلِ بِالْمَنَّةِ وَالذَّلِّ

اِفْتَنَحَنَّ بِالْمَاءِ وَالْحَسْبُ الْحَلَالُ فِيهِ تَحْطُّ بِقُرْبِ ذِي الْجَدَالِ

آب دانه سصل آسان اے سپر چون تحصیلش سدکم در دوسر

من بگویم نان و حلوائے را مخور گر که داری صدق تقوای را بخور

قبل خوردن یاد کن روز حساب گن میا بهر هر چیکر جواب

زعفران و هایل و شکر از کجا آرد و سمن معطر از کجا

از ره حل آب دانه مشکبیل است نان حلوائے زان یقیناً اشکل است

این حسابش هم عقابش کجتر است و آن زیاد است و عظیم و سختر است

نان و حلوائے از ره حل گر رسد روح را قوت دهد مثل جسد

لیکن اے جانم کجا آید بدست گر بذلت آید از حل هم بدست

میسر و از روائے مؤمن نور را دوز تر سازد ریح دل دور را

پس شرا بهتر همین است اے عزیز میگیر از رزق ذلت میگیریز

باشش قانع تو بدین دانه و آب تا بگرد و دور از قلبت حجاب

آب دانه
بی جمع
لنز

من بالفتح
یعنی کجا
و غیر
عمیاش

حل بکسر
حاضر و
بودن و
حلال بکسر
کنز

بکسر
جسدن
کنز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نصیحت لشخیر من اَعوان الظلمه حیث اعند علی احد العلویین وظلمه

اے کہ داری ادعاے مؤمنی تو تمناے نجات واپنی

مے کنی از کائنات روز حشر و زکروب موت و از اہوال قبر

خدمت سادات گن از قلب جان حق شان واجب بود بر انس جان

تا شود خوشنود از تو مصطفیٰ ہیچو زہر او علی مرتضیٰ

کن حذر یک آن کوننا ہی مکن گر تو شاہی نزد شان شاہی مکن

این گواہی کو چک است این فقیر فرق نبود آن ہمہ بر تو میر

وای بر تو گرز تو گرد و ملول کمتر بن شخصے ز اولاد رسول

وای صدقے بدل گر زہ دہی دشمنی شان یا کہ کینہ مے نہی

ہر کہ با نسل علی وفا طمہ بغض سازد سوز و اندر حاطمہ

نیز در دنیا بہینہ دلتے یا بگرد و مبہتلاے رعلتے

کز برائے آن نے باشد دوا شیعہ گفتن ہیچو را نبود روا

ورمصر باشد ہمین کافی دلیل آنکہ در اصلش بدہ شیطان دخیل

بلکہ ہر شخصے کہ نسلش دوست تر دارد از ذریئہ خیر البشر

نیست بکس کامل ایمان و دین و بن علامت را بدان علم البیقین

ورتو باشی خادمِ شرعِ مبین خادمیِ اولادِ ختمِ المرسلین
 از عسلا می در تو گزیدنِ شان عبدِ عاصی بُوَدِه باشی بهرِ شان
 الحذرِ اجرِ رسالتِ گم مکن گر گنی دینت کنی از پنج و بُن
 نفسِ خود را پیشِ شان تحقیر کن هر که زانها می بود تو قیر کن
 تا توانی عِزّت و عِزّتِ پدار با اَدبِ بنشین در مجلسِ کنار
 گر که بر خیزند پاشو پیشِ ازین ورشینند در پسِ آخرِ نشین
 و بر رفتند در عقبِ رُوشِ پُشتِ سر یک قدم گذار گاهِ پیشتر
 زین قیودِ اذِ نفسِ اکر دی رہا خاِءِ خادمِ می شود تبدیلِ ما
 بهر خدمتِ گاهِ شان آماده باش حاجتِ نزوت نباشد کن تلاش
 در عیال و خادم و اولاد و مال جاه و نفست کن تو خدمتِ ملال
 بهیچ نعمتِ چون ترا روزی نشود شکر میکن در لسان و جسمِ یَد
 غرق گردیدی بنعمتِ شان بے تحاشه غصبِ بی جایِ شان
 چونکه در افکارِ دنیا روز و شب دُور گشتی از ره حقِ زین سبب
 چشمِ قلبت کور شد اے بیوفا کردہ ساداتِ خود و ہجر و جفا
 انکفا در آب و دانہ گر کنی از ہدایت در دل آید روشنی

مَوْعِظَةٌ لِّقَوْمٍ قُلُوبُهُمْ قَلِيلٌ وَلَهُنَّ أَلْسِنَةٌ فُتِنَتْ يَوْمَئِذٍ بِمَا كَانُوا عَمِلُونَ
مَوْعِظَةٌ لِّقَوْمٍ قُلُوبُهُمْ قَلِيلٌ وَلَهُنَّ أَلْسِنَةٌ فُتِنَتْ يَوْمَئِذٍ بِمَا كَانُوا عَمِلُونَ

فکر تاکے دلفتم بہر شکم	نہ شکم آسودہ گردی از دلفتم
تا بکے جان عزیزت خستہ باد	وین نفیس عمر را دادی بہاد
در جہان بہر شقاوت نامدی	بہر تحصیل سعادت آمدی
خلق گشتی از برائے ماندنی	لَا لَتَفَنِي وَزِ بَرَاءِ مُردنی
لیکن از دارے پدارے منتقل	میشوی بنگر مباحش آنجا نخل
خالقِ سلام ہے پرسد بدان	ہر چہ را کردی بدار امتحان
تو گشتی حلق از بہر فنا	یا برائے محنت دارِ غنا
کے گنہ کارِ عبث عدلِ حکیم	با اختیارِ خود مسوز اندرِ تحجیم
گر نسوزد قلب تو بر حال تو	قلب رکہ سوز و بمن آخر بگو
روز ہائے تو کہ چون روزے رود	بعض تو رفتہ تجھ تینق این بود
این سخن نہ رایش سبطِ شہید	آنکہ گشتہ کشتہ شمر و زید
دیدہ چون کردند نذر بتول	شد شہید زندہ شد دینِ سول
دین حق را مصطفیٰ بُنیاد کرد	پس حسینِ تشنہ لب آباد کرد
تو بخوبی کز طفیلش مخیری	باز ہم دنیا بد نیت میخری

در همین اعمال زشت می‌کشی دین خود را از ره حق می‌کشی

فِي حَقِيقَةِ الزُّهْدِ

زاهد آن شخصی که در مال حرام بهیچ وجه زهد می‌دارد مردم
خوش نباشد باطلاع هیچکس بر نفی زهد و عفت نیست پس

خطاب للمفتخر بالانتساب الى الأئمة الاطيبا

اے که تو از عزت پیغمبری بهر دیگر با چرخ و بهری
از نفی زهد و عفت زحیا بایدت باشد نشانی ز ولایا
گر نداری از بزرگان نشانی نسبت خود را کن ذکر و بیان
چونکه می‌دارند مردم حسن ظن در ذرات رسول مؤمن
با عیوب و نقص و با افعال بد بهتر است از مطیع نبود احد
عار و ذلت گر تو نزد مردمان بر همین احوال می‌گردی این
و آنچه بینی از خلاق احترام از برای حضرت خیر الانام
نه ز بهر خلق و تد و تربیت جز برای شان قدر نسبت
پس نباید زین جهت متعثر شوی و از شئون جسمی بیرون روی
بلکه در تکلیف خود می‌کن عمل نزدشان بد بوده باشی یا بدَل

فِي الْخُطَابِ مَعَ النَّفْسِ الْأَمَّارَةِ وَالْمُنَاجَاةِ مُجِيبُ الدَّعْوَا

آبِ دانه چسبیت اے مردِ سَفِیہ
 دُور گشتی از رہِ رُشد و ہدٰی
 تا بجے از بہرِ پوشاک و خوراک
 زندگی سرمایہٴ اعمالِ تو
 صرف در غیرِ رضاے کردگار
 قوتِ خود محنت کشیدہ میخورد
 حکم و جورے نیست بر تو از بشر
 رزقِ را بے زحمت و محنت خوئی
 نہ از خوفِ تو داری نہ حیا
 در مناسبتی و ملاہی روز و شب
 قَدْ خَسِرْتَ الدِّينَ وَالْدُّنْيَا مَعًا
 نزد تو دُنیا نے ہمیں نہ دین
 قُمْ وَنَاجِ فِي الدُّجَى الرَّبَّ الْكَرِيمَ
 نَجِّنِي مِنْ شَرِّ ابْلِيسَ اللَّعِينِ
 بہر آن عَشْرِ قی ہا لَا یَرْتَضِیْہ
 وز گناہانت قنادی در روی
 میکنی جانِ عزیزت را ہلاک
 حیف ضائع گشتہ در آمالِ تو
 شد ز تو بہتر بود گا و و حمار
 زیرِ حکم و جور و ستمِ میند
 مے روی ہر جا ترا باشد نظر
 کاش فرمانِ خدا را مے بری
 طاعتے گر میکنی شرکِ ریا
 جان و دل از فکرِ دُنیا در تعب
 وَحُرِمْتَ الْخَيْرَ طَرًّا أَجْمَعًا
 ذَلِكَ الْخُسْرَانُ وَالْغَبْرُ الْمُبِينُ
 فَهُوَ ذُو الْإِحْسَانِ وَالْمَرْقَدِيمُ
 وَالْهَوَىٰ وَالنَّفْسُ مُنْجِي الْهَالِكِينَ

تباہ

آمال جمع
بفتحتین
اسید عم

حمار

قَدْ
أَذْأَلَا

تو بنگھدار منی از ہر بلا
چون میان آن گروہ مُبَشِّر
دستگیرم باش در ہر حالتی
بنگر از لطفت مرا ہر ساعتی
من کہ می دانم کہ خلاقم توئی
عاصم و ہادی و رزاقم توئی
گر ز دستم طاعتی آید ز تو
وز کہ ظلم و معصیت نماید ز تو
خوب متعلیم نمودی اے خدا
رزق را چون میرسانی و ز سجا
من کہ نتوانم ادا کئے شکر تو
گرچہ تو دادی تو اے شکر تو

فائدة الى الصبيحة عائدة منتظمة ليكن جملة من الاخبار الواردة عن الامم الاولها

اے کہ خواہی زہن مانی و جہان
گرچہ از مردون نیاید کس مان
حاجتے نبود ترا در طب گھے
بر تو علت رائے باشد ہے
صبح بیاید خوری و وی طعام
پس نباید خورد شیئے تا بشام
تا نگردد گرس تحقیر و عیان
الحذر چیرہ کمر نہ اندر دہان
تا نباشی تشنہ و در اضطراب
کہ میا شام آئے تو اے شیار
لقمہ را بسیار مے باید جوید
آب کم آشام و مے باید یکید
پرنخوت کہ کہ ماند اشتہا
پاشو از خوان و بدان کن اکتفا
روز و شب ہر گاہ کردی قصد
میرسان پیوستہ تو دستے باب

۴۶
۱۱

سے گرس
بالنہم محقق
غرسکی غیاث

خواب تنهاد سرِ خوفِ جنون دارد و دوشست سبک کن از دُیون
 بهچنین باشد ردا و بازمان کارِ شب کمتر بگن کافی بیان
 کفش پا باید همیشه نو بود گر سیه نبود ترا بهتر شود
 بنده آزاد در بند شکم چون شوی رخ نما از آلم
 جمع مابین منافیها کند یاکه پیش از مضمر سابق میخورد
 زین سبب محدث و ناصا و پاک غالب شخاص مُردن از خوراک

فِي حَقِيقَةِ الْعَطَاءِ وَعِظَةِ الْمُعْطَى

در مقام بذل آنچه بهتر است اختیارش لایق است و اَجَد ر است
 فی سبیلِ الله تو بد را داده حق تعالی را سبک بشدوده
 خود ازین کردار زشتت آگهی یا ز نادانی و جفصل و کُهی
 از بر اے دارِ فانی به نهی و ز بر اے دارِ باقی بدر نهی
 بهر جا و مالِ دنیایِ دوی پس بجمع بی سُر سمانی

تَذَكُّرٌ

نیست آنی که ز نعم باشی جدا تو دمی راضی نباشی از خدا
 دوستی با تو کند در محنتش دوزگردانند عقاب و مقتش

عَبَّاس
 و ردا
 اول چاد
 که بر دوش
 گیرند

اموات

سزاوارتر

دشمنی با فکے کنی در هر رقم
 از گناهان ایمن از مکر و نقم
 مرگ و قبر و حشر میدانی ز پے
 بے لحاظ و شرم آخر تا بجے
 گریسمانی بکن یاد از محاد
 مالک روز جزا را کن تو یاد
 عدل دانی از اصول دین بود
 منکرش لاریبے ایمان شود
 گر که میدانی خدایت عادل است
 دانتے ناحق نمی آری بدست
 من نمیدانم که امی منکری
 حشر را اگر منکری پس کافری
 بیکه تو دیوانه و از ابلهان
 بهر دُشیا زیر کی و از عاقلان
 توبه و گریه همیشه بایست
 تا که عفو حق بگردد عایدت
 لیک شرط است از حقوق مردمان
 فارغ آئی روز محشرین بدان
 جحد میکن تا که داری یک نفس
 گردنت حقه نماند بهر کس

دانتے و انکار
 و آن شش
 یک در هم
 باشد کثر

فِي مَلَامَةِ النَّفْسِ اللَّوَّامَةِ

عمر خود را صرف کردی در فضول
 پند استادان نمیکردی قبول
 حال چون دیدی که جسمت نحیف
 وین بصر مثل بصیرت ضعیف
 قوت افتاد از ترقی در نزول
 گشت افسرده شدی و از خود ملول
 حاجت تطویل نبود در کلام
 رفت ایام جوانی و السلام

هَذَا مَا اخْتَرْتَهُ وَاهْتَمَمْتَ بِجَمْعِهِ مِنْ مُتَفَرِّقَاتِ مَنْظُومَاتِهِ وَامْتِثَالِهَا فِي الْفَارْسِيَّةِ لِأَجْلِ طَبْعِهِ

وَأَنَا الْعَبْدُ مُحَمَّدُ الرَّضَوِيُّ الْكَشْمِيرِيُّ الْخَفِيُّ عَنْهُ سَيِّدُهُ بِأَطْفَةِ الْحَاجِّ وَالْخَفِيِّ

نَجَلِ الْمَرْحُومِ الْعَالِمِ الرَّبَّاعِلِ الْمَدَنِيِّ الْفَارِسِيِّ الْحَاجِّ سَيِّدِ الْكَشْمِيرِيِّ الْخَفِيِّ

طَائِبَ اللَّهُ ثَرِيهَ وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَثْوَاهُ

الْمَدْفُونِ بِكَرْبَلَا الْمَشْرِفَةِ فِي حَجْرَةٍ مِنْ حَجَرَاتِ صَخْرِ الْحُسَيْنِ فِي الْجَانِبِ الْغَرْبِيِّ بَيْنَهُمَا وَبَيْنَ الْبَابِ الرَّيْثِيَّةِ حَجْرِنَا

الْمَعْرُوفَةِ بِمَقْبَرَةِ النَّوَابِ الْكَابِلِ

وَهُوَ نَجَلِ الْمَرْحُومِ الْعَالِمِ الْخَيْرِ وَالْحَقِّ الْخَرِيدِيِّ الْحَاجِّ سَيِّدِ مِيرْ هَمْدِيِّ شَاهِ

الْمَدْفُونِ بَلَكْهَنُو بِحَلَّةٍ وَنَزِيحِي فِي أَمَامِ بَارِهِ حَاجِّ مُحَمَّدٍ عَلَى الْكَشْمِيرِيِّ

وَهُوَ ابْنُ الْمَرْحُومِ سَيِّدِ شَاهِ ابْنِ سَيِّدِ هُشَاةِ ابْنِ سَيِّدِ هُشَاةِ اللَّهِ

ابْنِ مِيرْ سَيِّدِ هَمْدِيِّ الْمَدْفُونِ بِمَقْبَرَةِ رَيْشِيِّ بِوَرِهِ بِكَشْمِيرٍ عَلَى سَنَةِ الْإِسْلَامِ مِنْ سَنَةِ

ابْنِ مِيرْ سَيِّدِ مُحَمَّدٍ الْمَدْفُونِ فِي مِيرَّةٍ لَنْدِيرْ كَنَّهُ دُونِيسُومِيرَةِ مِيلٍ عَنْ رَيْشِيِّ بِوَرِهِ

ابْنِ السَّيِّدِ الْجَلِيلِ ذِي الشَّرَفِ الْأَصِيلِ عَلَى النَّسَبِ الْحَسَبِ الْحَبِيبَةِ الشَّابَةِ الْمَعْتَبَرَةِ

مِيرْ سَيِّدِ ابْنِ الْحَسَنِ الرَّضَوِيِّ الْمَدْفُونِ بِحَلَّةٍ بَلْبُلٍ لَنْدِيرْ كَنَّهُ الْعَاشِرِ مِنْ سَنَةِ

تَعَمَّدَهُمْ جَمِيعًا بِرَحْمَتِهِ الْوَاسِعَةِ السَّالِكِ الطَّيِّفِ الْقَدِيرِ

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْمُتَعَالِ عَلَى جَمِيعِ الْأَحْوَالِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى الرَّسُولِ الْمُخْتَارِ وَالْطَّيِّبِينَ الْأَطْهَارِ

ولصاحب هذه الهدايا والتحف جو عذ شتر ستمها حصي النجف

ومنها الفشاء بئين توسلا بسيدنا ابي عبد الله الحسين عليه السلام

سقيت عديك الماء منك تحنا

بارض فلات حيث لا يوجد الماء

فكيف اذا تلقى جيبك في عند

عطا شتر من الاجداث في دهشة جاثوا

ومنها هذه الابيات في الامامة الوفا والسادة الخ

عزة خير المرسلين احمد

فخرى لك موتي وكهفي في عند

اهل السما والجود ارباب الكرم

مجا البرايا كليلهم غوث الامم

هم الولات وذو الفضائل

ليس لهم في الناس من مثايل

ومن كتابه السمي خطرات الجنان في سفر ضرائف

اذا رمت رضوان اكله ونصره

قوال عليا صنوطه وصهره

وفاطمة الرهر البتول وولدها

ولا نله عن مؤل قضي الله ستره

يا دكارين باشدا من چون بگروم ورجد

در جهان باقی نماند جز خداوند احد

مجلس

